

дової практики, активно використовувати матеріали Антимонопольного комітету України в мережі Інтернет на офіційному сайті Антимонопольного комітету України, відслідковувати статті в періодичних журналах і коментарі до нормативно-правових актів, які регулюють різні аспекти конкуренції та монополії, вивчати міжнародні акти правового регулювання конкуренції, угоди про співробітництво конкурентних відомств зарубіжних держав.

Перспективи розвитку конкурентного права пов'язані з перспективами розвитку всієї системи захисту економічної конкуренції, паралельним, взаємодоповнюючим розвитком її законодавчої та організаційної складових. Подальше вдосконалення конкурентного законодавства України має відбуватися за наступними основними напрямками: кодифікація норм конкурентного процесу (основним завданням на цьому напрямі є розробка Конкурентного процесуального кодексу, який би повністю усунув існуючі білі плями, що виникають у взаємовідносинах органів Антимонопольного комітету і бізнесу, у процесі розслідування справ про конкурентні правопорушення і прийняття рішень у них органами Антимонопольного комітету); удосконалення матеріальних норм конкурентного права (насамперед — це вдосконалення поняття «антиконкурентні узгоджені дії» і розробка положень, які дозволять суспільству значно ефективніше, ніж нині, виявляти і припиняти таємні змови суб'єктів господарювання, які у традиції конкурентного права Європи і світу відомі як «картельні змови»); створенні в українській державі спеціалізованого суду з питань конкуренції; наповненні конкретним змістом для української державно-правової системи поняття «державний орган із спеціальним статусом», яким є Антимонопольний комітет; створенні та забезпеченні умов функціонування громадських організацій, професійних об'єднань у сфері захисту конкуренції, які представляли б інтереси певної галузі, споживачів тощо у сфері конкурентних відносин.

Розвиток конкурентного права та завершення формування цілісної системи захисту економічної конкуренції в Україні є процесом, який нерозривно пов'язаний із зростанням правової та підприємницької культури суспільства. Найдосконаліші правові норми та державно-правові механізми не здатні забезпечити достатньо ефективний захист та розвиток конкуренції, якщо ідеї та цінності ринкової економіки (так само, як ідеї та цінності демократії, правової держави тощо) не сприйняті суспільством у цілому. Тому нам необхідно досягти того стану, коли кожен учасник конкурентних відносин (як підприємець, так і чиновник) буде усвідомлювати необхідність діяти у цьому процесі тільки добросовісно і правомірно, прямо пов'язуючи свою добросовісну конкурентну поведінку та високу конкурентність ринкової економіки із зростанням власного та суспільного добробуту, коли це є невід'ємною частиною його громадянської позиції.

Література

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. (зі змінами та доп.) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26 листопада 1993 року № 3659-ХІІ (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1993. — № 50. — Ст. 472.
3. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 36. — Ст. 164.
4. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січня 2001 року № 2210-ІІІ (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. — 2001 р. — № 12. — Ст. 64.
5. Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2132-ХІІ (Закон втратив чинність на підставі Закону № 2210-ІІІ (2210-14) від 11.01.2001, ВВР, 2001, № 12, ст. 64) // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 21. — Ст. 296.

*Булавина О. А., к.е.н.,
доцент кафедри педагогіки та психології*

«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ» В КОНТЕКСТІ ЗМІНИ ПРІОРИТЕТІВ ЕКОНОМІЧНОГО НАВЧАННЯ

Вимоги сучасних роботодавців до фахівців економічного профілю не обмежуються виключно вимогами до високого рівня кваліфікації. Висуваються також вимоги до рівнів сформованості інструментальних, міжособистісних, системних і спеціальних компетентностей випускників, що обумовлює необхідність переходу від викладання до освоєння економічних наук і впровадження компетентнісного підходу, який можна охарактеризувати як спробу привести у

відповідність професійну освіту та потреби ринку праці. Це, у свою чергу, призводить до зміни пріоритетів економічного навчання, що повинно відобразитися у методиці навчання економічним наукам.

Методика викладання економічних дисциплін (більш коректно було б методика навчання¹) розглядається як галузь педагогічної науки, що вивчає закономірності навчання економічним дисциплінам: досліджує зміст дисциплін економічного спрямування та характер навчального процесу, який забезпечує формування компетентності, світогляду та розвиток економічного мислення студентів.

Саме методика² викладання економіки забезпечує продуктивність та ефективність економічного навчання і дає відповіді на запитання:

- що та як робити?
- що говорити?
- як реагувати і поводитися?
- що робити потім?

Тому методику викладання економіки, з одного боку, можна розглядати як сукупність загально-дидактичних методів, прийомів і засобів навчання, їх оптимальне співвідношення з метою активізації пізнавальної діяльності тих, хто навчається. З іншого — це наука про методи навчання, що дає можливість розглядати методику як алгоритм застосування викладачем певної послідовності дій за визначених умов, тобто як технологію навчання.

Не на користь такому «технологічному підходу» свідчить ситуація, коли замість постійного викладача на заміну приходять інші: здається і дисципліна та ж сама, і програма одна, і зміст занять співпадає, а матеріал сприймається по-іншому, настрої інші, відчуття після заняття інші, та результати навчання різні. У такому разі ми не можемо не зважати на той факт, що методика викладання дисципліни залежить і від особистості викладача, його настроїв, прагнень, харизми та є, певною мірою, інтелектуальною власністю.

Меморандумом Європейської Комісії «Навчання протягом всього життя» (2000 р.) зазначається, що «... інноваційні методи навчання і учіння пов'язують із методикою як дослідженням і пошуком розв'язання і вирішення проблем успішній праці студентів і викладачів». При цьому підкреслюється, що всі існуючі класифікації методик викладання поєднують основна мета процесу навчання — розвиток мислення тих, хто навчається³. Виходячи з таких міркувань, методика викладання економіки — це шлях розвитку економічного мислення особистості та здобуття нею професійної компетентності.

На підтвердження справедливості даного визначення наведемо вислів видатного економіста ХХ сторіччя Джона М. Кейнса: «Економічна теорія... є скоріше методом ніж вченням, технікою мислення, допомагаючи тому, хто володіє нею, дійти правильних висновків».⁴ А отже, для створення інноваційного середовища в освітньому просторі та формування компетентності студентів економічного університету, на нашу думку, необхідно розробляти стратегію навчання, метою якої є розвиток мислення та відпрацювання моделей економічної поведінки. Стратегія навчання повинна визначити:

- ☞ чому навчати?
- ☞ як навчати?
- ☞ як поводитися?,

тобто містити методику реалізації всіх функцій управління економічним навчанням, де визначальним буде забезпечення ефективності як викладання, так і учіння з економічних дисциплін, з метою формування професійної компетентності тих, хто навчається.

Дисципліна «Методика викладання економіки», яка викладається студентам КНЕУ, відображає всі запропоновані вище підходи, а також містить методичні аспекти розробки та впровадження стратегії навчання. І хоч «Методика викладання економіки» є складовою частиною психолого-педагогічної підготовки студентів КНЕУ, але вона здійснює суттєвий вплив на формування професійних компетентностей фахівця з економіки та управління, оскільки формує наступні компетентності:

- інструментальні — здатність до аналізу та синтезу;
— здатність вирішувати проблему;
— здатність приймати рішення;
- міжособистісні — вміння працювати в команді;
— навички етичного ведення бізнесу та толерантного ставлення до культурних традицій;

¹ Докладні дослідження з цього питання див. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі: Навч. посіб. / С.У. Гончаренко, П.М. Олійник, В.К. Федорченко та ін.; За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. — К.: Вища шк., 2003. — 323 с.

² Методика (грец. *methodike*) означає узагальнення досвіду, способів, прийомів доцільного здійснення будь-якого завдання

³ Аксьонова О.В. Методика викладання економічних дисциплін: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2006. — С. 21–22.

⁴ Хейне Пол. Экономический образ мышления. — М.: Новости, 1991. — С. 4–27.

- системні — здатність до самонавчання;
— дослідницькі здібності;
— здатність застосовувати знання на практиці (критичне мислення);
— здатність до генерування нових ідей (творчості)

- спеціальні — здатність навчати інших;

на основі принципів фундаментальності, універсальності, інтегративності, варіативності, практичної спрямованості та становленні базових компетентностей.

Стратегічна мета дисципліни «Методика викладання економіки» розглядається у двох аспектах: 1. **формування компетентності викладача економіки інноваційного типу** у студентів, що отримують спеціальність «викладач економіки» та 2. **забезпечення ефективності процесу економічного навчання** шляхом розробки і неперервного вдосконалення наукових основ дисципліни, тем і занять; розробки методів, прийомів і засобів, які забезпечують найбільш ефективне вирішення проблеми навчання і виховання студентів.

Отже, беззаперечним є той факт, що сучасний фахівець з економіки повинен володіти методикою навчання. Вона є необхідною як студентам, так і викладачам економічних дисциплін, оскільки має міжпредметний характер і дає відповіді не тільки на питання чому і як навчати, але й **які якості та якими шляхами (методами) їх виховати і розвинути у тих, хто навчається**. Тому знання та володіння методичною наукою не просто данина моді та іноземним порадам, а реальна необхідність, яка дозволить «... зі змінами нашого мислення змінити економіку» (А. Ейнштейн).

Вавженчук С.Я., к.ю.н., доцент
кафедри цивільного та трудового права

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ДОГОВІРНОГО ПРАВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Питанню застосування методики викладання договірного права та науково-інноваційних методів у навчальному процесі приділяється багато уваги в сучасних дослідженнях. Актуальність теми пов'язана з глобальною інформатизацією та великою кількістю змін у сучасному суспільстві, що потребують радикального перегляду використовуваних методик навчання. Використання науково-інноваційних методів змінює звичний процес викладення матеріалу і на зміну застарілим «традиційним» методам приходять активне інноваційне навчання, де змінюються правила взаємодії викладача та студента: студент стає активним учасником навчального процесу, змушений самостійно мислити та вирішувати певні задачі, а викладач стає наставником і партнером на шляху вдосконалення особистості.

Специфіка викладення договірного права полягає у необхідності сформувати у студентів не лише наукове розуміння договірного права як галузі права з її теоретичними здобутками, але і дати можливість розвинути практичні навички застосування набутих знань. Завданням викладача у цьому контексті є прийняття вірного рішення щодо методики викладення, що включатиме в себе як передачу певного мінімуму необхідних знань, так і розвиток навичок студента та допоможе йому освоїти принципи самостійного вироблення цих знань. Дана проблематика не залишається осторонь ґрунтовних досліджень у даній сфері, адже вказані питання досліджували Дж. Льюїс, О. Пометун, Л. Пироженко, Р.І. Швай, І.М. Дичківська, В.Ю. Стрельніков, Д.В. Чернілевський., М.М. Пистрак та інші дослідники.

Метою цієї роботи є окреслення особливостей застосування науково-інноваційних методів при викладанні договірного права.

Аналізуючи етапи історичного розвитку суспільства можна помітити певні особливості педагогічного новаторства, що притаманні відповідній епосі та певну взаємозалежність даних новаторств від національних традицій та культури народів. Незважаючи на це, у сучасному світі встановлюються певні спільні тенденції викладу договірного права, методики набувають уніфікованого характеру, спільною рисою яких є яскраво виражена творча зорієнтованість і нестандартність підходів до навчання та виховання [1]. Сучасний стан розвитку суспільства передбачає об'єктивну необхідність зміни системи викладу матеріалу. Дане положення підтверджується тим, що за період навчання студенти пристосовуються, звикають до традиційних методів навчання, що призводить до скорочення кількості їх самостійних наукових пошуків і негативно впливає на якість знань. Вони ніби створюють «зону комфорту», де почуваються у безпеці, що притупляє бажання активного здобуття і засвоєння знань [2]. Тому провідним завданням викладачів у цьому контексті є вироблення та впровадження новітніх прийомів і методів навчання, які були б націлені на активацію творчого потенціалу студента, його бажання навчатися та сприяти-